నను ఏడుమైళ్ళు నడవడం ఒకనియమంగా పెట్టుకున్నాడు. ఈ నియమం అతడు ఎంతనిక్కచ్చిగా ఆచరిస్తాడో డబ్లు ఒ. ఇంగ్లిస్ అనువాడు 'ఫిజికల్ కల్చర్' అనుపత్రికలో ఇట్లు వ్రాస్తున్నాడు: 'శీతకాలమునందలి ఒకదినమున నే నాతనితో నడుచుట తటస్థించెను. టైమ్సుస్క్వేర్ నుండి గ్రామెర్సీపార్కునందలి అతని యింటికి నడిచివెళ్ళుచుంటిమి. అతడు పడిశభారముతో బాధపడుచుండెను. కాబట్టి టాక్సీకారుమీద ఇంటికి వెళ్ళడం మంచిదని నేను చెప్పితిని సాధారణంగా పడిశభారం పట్టినవానిని కదలకుండా పడుకోవలసిందిగా డాక్టర్లు ఆదేశిస్తారు. టాక్సీకారుమీద వెంటనే యింటికి వెళ్ళడంమంచిదని ఆ కారణంచేత నేను ఫిన్లేతో చెప్పేను. కాని అతను నామాట వినలేదు నడిచేవెళ్ళేడు. విచిత్రం ఏమంటే నడకచివర అతను చాలా తేలిగ్గా కనిపించాడు. బాల్యంనుంచీ కఠిననియమాలతో ఆరోగ్యం కాపాడుకుంటూవచ్చినవాడు కాబట్టి అతడు ఆపడిశభారాన్ని నడకచేతనే నయంచేసుకున్నాడు.

మనంఅందఱం బెర్నార్డుషా, లాయడ్ జార్జి, రాక్‌ఫెల్లరు, మాక్ గ్రాత్, జాన్ ఫిన్లేలము కాలేము కాని కొద్ది జాగ్రత్తతో రక్తమాంసయుతమగు మనశరీరయంత్రము జరాగ్రస్తమైనను శక్తి సంపన్నమై యుండునట్లు చేసికొనవచ్చును. క్రమమైన దేహపరిశ్రమ—శరీరమునకు అధికశ్రమకాని, అధికాహారము కాని ఈయకుండుట - ఇవి ముఖ్యము. పస్తుపెట్టుట ఎంతదోషమో హెచ్చుగా తినుటయు అంతదోషమే. ఆరోగ్యనియమములను బాగుగ పాటించుట వలననే బెర్నార్డుషా, లాయడ్ జార్జి, రాక్‌ఫెల్లరు మొదలగు ప్రఖ్యాత పురుషులు ముసలితనమున కూడ పడుచువాండ్రవలె పనులుచేయుచున్నారు. వీరి వయస్సున్న ఇతరులు కాటికి కాళ్ళుచాచుకొని ఉంటారు. వీరుమాత్రం శక్తిసంపన్నులై ఉత్సాహవంతులై ఉన్నారు.

—పి. బ్రహ్మాజీరావు, ఎం.బి.,బి.ఎస్.

పశ్చాత్తాపం

"అమబ్బు యీమబ్బు
ఆకాశమధ్యాన
అద్దుకున్నట్లు మన
మైక్య మాదామె?
...."

శశికీ విశుకు చిన్నప్పటినించే స్నేహం. యిద్దరు ఒకబళ్ళోనే చదువుకునేవాళ్ళు. వాళ్ళ యిళ్లుకూడా దగ్గరే. బాల్యంనించీ శశి అల్లరిపిల్ల. ఆ కళ్ళల్లోంచి, ఎర్రని పెదిమెల్లోంచి, నొసట్లోంచి అల్లరితనం పొంగిపొరలుతూవుంటుంది. ఆమె పెంకెతనానికి ఆడపిల్లలు సరేసరి మొగపిల్లలుకూడా భయపడేవాళ్ళు ఆ అమ్మాయి లేకండా ఒక ఆటా, పాటాయేమీ జరగదు. బాగా పాడలేకపోయినా ఆమెకంఠంలో మాధుర్యముంది. ఉత్సాహంతో, స్వాభావికంగా తలనాడిస్తూ, అల్లరి కళ్ళని మిటకరిస్తూ సన్నగామృదుత్వంగా పాడుతోంటే యింటోవాళ్ళంతా గానతరంగాల్లో మైమరచి బుటక లేసెవాళ్ళు. ఊరిబయట చింతలలో శశి పసుల కాపరులు కట్టిన వుయ్యాలూగుతో సన్నగా కూనరాగాలు తీస్తోంటె అకాశంపైన గంధర్వులు పాడుతోన్నట్టనిపిస్తుంది. ఆమె కనపడినప్పుడల్లా పిల్లంలంతాచుట్టుమూగి, ఏదోఆట చూపించమని, ఏదోపాట పాడమని ఏడిపించుకు తినేవాళ్ళు. ముసలివాళ్ళకి చిన్నవాళ్ళకి శశంటె అవితమైనప్రేమ చిన్నచిన్నపిల్లలంతా ఆమెని చూట్టంతోటే చుట్టేసుకునేవాళ్ళు. శశికూడా పిల్లలంటె అమితమైనప్రేమ. రంగురంగుపేలికల్తో జడేసి, తలలో తీవతీరుపూలుపెట్టి అందంగా తయారుచేసేదివాళ్ళని.

శశి చురుకైనపిల్ల. రెండురోజుల్లో అక్షరాలు పూర్తిచేసింది. లెక్కల్లో క్లాసులో అందరిని మించింది. ఒకమాసంలో అనర్గళంగా చదవటంనేర్చుకుంది. బడిపంతులెప్పుడూ ఆమెనే మెచ్చుకునేవాడు. బొంగరాలు, గోట్టికాయల్లో విశు యెప్పుడూ ఆమెని మించలేదు. ఆమెముందర అతనికి బాగా ఆట్టానికూడా చాతకాకపోయేది. సరిసమానంగా ఆమెతో ఆడటంగానేసి

ఆమెవెనకాల హంగువేయడం నేర్చుకున్నాడు. ఇది చూచి జాలిజెంది విశంటె నెమ్మదిగా ప్రవర్తించడం మొదలెట్టింది శశి.

శశి అందమైనపిల్ల, కొంచెం పొట్టిమనిషి సన్నగా నాజూగ్గావుంటుంది. విశుకన్న రెండేళ్ళుచిన్న. ఆఅమ్మాయికి తన శరీరంమీద ఎంతో అభిమానం. రోజుకి రెండు మూడుసార్లు స్నానంచేసి శుభ్రంగావుంటుంది. మురికి వాళ్ళను తాకదు సరికదా వాళ్ళని దగ్గరికూడా రానిచ్చేదికాదు. శశికి పెళ్ళయింది. శశిని కాలేజిలో ఎమ్.ఎ. ఫైనల్ చదువుతోన్న వొకాయనకిచ్చారు. అత్తవారు చాలా నగలెట్టారు. పెళ్ళవగానే ఆ పిల్లని బడి మానిపించారు. శశి మెట్రిక్యులేషన్ వరకు చదివి విరమించింది. విశు యింటర్ చదవడానికి బెనారస్ హిందూ యూనివర్సిటీ కెళ్ళాడు. * *

ఏళ్ళుపైబడ్డకొద్దీ శశి శరీరంలో నునుపు నిగనిగ హెచ్చింది. యితరులని బాహాటంగా ఆకర్షించే శరీర అవయవాలన్నీ బాగా యేర్పడ్డాయి అందుకు ఆ అమ్మాయివొంకే చూచేవారు వాళ్ళల్లా యేకాగ్రంగా ఆమెని చూస్తుంటే విశుకు వొళ్ళుమండేది. అతనివస్తువేదో అతనిదగ్గరనించి దొంగిలించి నట్టనిపించేది. తెలియకండా దొంగిలించడమేకాదు బలవంతాన పశుబలం ఉపయోగించి లాక్కున్నట్టనిపించేది. అతనిస్వంతాన్ని, సర్వస్వాన్ని, చిన్నప్రాణాన్ని వొదల్లేక, వదల్లేక వాళ్ళ కప్పగించేవాడు. బాల్యంలో శశిని, 'యెవరినిచేసుకొంటావని' అడిగితే తలవాల్చి క్రీగంటిచూపుల్తో, సిగ్గు నభినయిస్తో వినీవినపడకండా విశుపేరుచ్చరించి మాయమయ్యేది. మరుక్షణమే అదంతామరచి అతనిదగ్గరికి తొరగా పరుగెత్తుకొచ్చి అతన్ని లాక్కుపొయ్యేది. 'భార్యాభర్త' ఆట ఆడుకోడానికి. అల్లాంటి చిన్ని ప్రాణాన్ని ముద్దులగుమ్మని ఇంకొకరికిస్తె యెట్లా వూరుకోగలడు?

ఆతను మెట్రిక్యులేషన్ చదువుతోండగా వాళ్ళకి బాగా అవకాశాలుదొరికేవి, వొకర్ని వొకరు కలుసుకోడానికి. చదువు మిషమీదనో, స్కూలు మిషమీదనో యెల్లాగో యిద్దరు పోగయ్యేవాళ్ళు వొకదగ్గర.

ప్రేమ వృద్ధిపొందుతున్నకొద్దీ ప్రతిబంధకాలెక్కువయినాయి. ప్రేమవిషయంలో వాళ్ళకి దాపరికమంటె యేమిటో తెలియదు. యెంతప్రేమని వాళ్ళు, మండిపోతోన్న హృదయాల్లో అణచుకొనేందుకు శక్తిలేదు. వాళ్ళకి అట్లా అణచుకోలేనివాళ్ళనే సంఘంవెలేస్తుంది. యే ఉద్రేకాన్ని యితరులకి కనపర్చకండా జనసామాన్యాన్ని మోసంచేసేవాళ్ళని సంఘంపొగుడుతుంది.

వొకనాటిరాత్రి తోటలో కాలువొడ్డున కూర్చుని వెన్నెల్లో స్వచ్ఛంగా ప్రవహించే నీటితో ఆడుకొంటున్నారు వాళ్ళిద్దరు. వెనకాల కాళ్ళచప్పుడైంది. నిర్లక్ష్యంగా చెంగల్నతికించి భుజాలమీద చేతులేసుకొని స్వర్గతుల్యమైన ఆనందం అనుభవిస్తో వుయ్యాలవూగుతున్నారు. వొకబలమైన చెయ్యి విశునుపట్టుకుంది. వెనక్కితిరిగి చూచునుకదా శశితండ్రి. మాట్లాడకండా తలొంచుకున్నాడు. యిద్దర్ని నాలుగుచీవాట్లు పెట్టి తరిమేశాడతను. విశువెనక్కితిరగకండా పారిపోయినాడు. మరుసటిరోజునుండీ శశి కనపడలా. అత్తవారింటి కెళ్ళిందని తెలిసింది. * * *

రెండేళ్ళుగడిచాయి. శశి విశ్వేశ్వరరావు కోసం కృశించి కృశించి మంచంపట్టింది. మొదట్నించి భర్తంటె ఆమె కసహ్యం. ఆమె అతనికి హృదయంయివ్వలా. ప్రేమ ఆమెశక్తిలోనిదా మరి? ప్రేమించడం ప్రేమించక పోవడం వొకరిశక్తిలోదికాదు. సాధారణంగా కొంతవరకణచుకోవడం, వృద్ధిపొందించడం మనుషుల స్వాధీనంలో ఉంటుంది. 'విశు'నుండి మనస్సు మరల్చేందుకు విశ్వప్రయత్నం చేసిందికాని ఆమె పట్టుదల ఫలవంతంకాలా. ఆమెభర్త కృష్ణారావుకి ఆమెయేదో మనోవ్యథతో కృశించుచున్న విషయంతెలిసింది. యెన్నోమార్లు సంగతి కనుక్కోడానికి ప్రయత్నం చేశాడు కాని అంతుదొరకలా.

వొకనాడు వొంటిగంటకి కృష్ణారావు సినిమానించి తిరిగొచ్చాడు. శశి మంచంమీద నిద్రపోతోన్నట్టు పడుకుంది. సన్నగా దీపం పక్కన వెలుగుతోంది. గదిలోకొచ్చి పడుకోటానికి కోటు విప్పుతో శశిని

పలకరించాడు. జవాబులేదు. వొచ్చి మంచంమీద కూచుని ఆమెమొహం తనవేపు తిప్పుకుని ఆమెను తన తొడలమీదికి లాక్కున్నాడు. కళ్ళల్లోంచి నీళ్ళుకారి చెంపలకు వెంట్రుకలతుక్కు పోయినాయి. మొహం మీది ముంగురులు సవరిస్తూ 'శశీ!శశీ!' అని మళ్ళీ పలకరించాడు.

శశి మెల్లగా కళ్ళువిప్పింది.

'యింతమట్టుకు యెందుకేడ్చావు చెప్పు'

'యేమో! తెలియదు, యెందో భయమేసింది.'

కృష్ణారావుకి రెండుసంవత్సరాల్నించి తన భార్యతో మెలగడం చాలబాధగావుంది. ఆమె యింకెవరినో ప్రేమిస్తున్నదని అతనికి తెలుసు.

చెంపలునిమురుతూ 'చెప్పవు! నీకేంబాధో? నేను నీవాణ్ణి కానూ? నాతో చెప్పడానికేం? నీబాధ పోగొట్టడానికి నాసాధ్యమైనంత ప్రయత్నం చేస్తా చెప్పు మరి నా శశివికదూ! యెందుకూ అంతబాధ నేనుండగా'

శశికి తనమనోవేదనంతా తనభర్తకి చెప్పి శాంతి పొందాలనిపించింది. కాని చెప్పేస్తే... ..అమ్మయ్యో తరువాతసంగతి.........

ఆరాత్రి శశి తనభర్తతో తనమనోవేదన గురించి యేమీచెప్పలా. గోయిష్టత, వైముఖ్యం, కనఃర్చటంతోటె కృష్ణారావు ఆసంగతి గట్టిగా కదపకండా మూకీభావం వహించాడు. * * *

ఒకానాడు తోటలో పొగడచెట్టుకింద పేము కుర్చీలో శశి నిద్రరాక మత్తుగా పడుకుంది. గాలి రివ్వున వీచడంమాని తెలియనట్టు మెల్లగా ఆమె వెంట్రుకల్లోంచి కదుల్తోంది. శీతకరుడు ఆకాశంలో మేఘాలతో దాగిలిమూతలాడుతో చెట్టుకొమ్మలలోంచి శశిని తొంగిచూస్తోన్నాడు. వెనకాలయింటి అవరణం గోడదూకి యెవరోవస్తోన్నట్టు కాళ్ళచప్పుడైంది.చప్పున శశి వెనక్కు మళ్ళింది. యేదో మునిగిపోయినట్టు యెగదమ్ముతో పరుగెత్తుకొస్తున్నాడు తన విశు. చివాలునలేచి స్వాగత మివ్వాలనుకుంది కాని నీరసరి చప్పున లేచేందుకు శక్తినివ్వలా. ఉద్రేకంతో వొణుకుతోన్న శరీరాన్ని స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకొని విశు తనని సమీపించే లోపల నెమ్మదిగా లేచింది. సంతోషం, తొలి కొడుతోన్న చిన్ని పెదిమెల్తో, విశాలమైన నొసట్లో గాలికి గంతులేస్తున్న ముంగురులతో, స్వాగతమిచ్చింది. అడ్డుతీసేస్తే కలుసుకునే రెండుప్రవాహాల్లాగ, అలుముకుని పెదిమలతీకించి వొహరివెచ్చని వూపిరిని యింకొకరు పీలుస్తూ తన్మయత్వం జెందారు. రెండు నిముషాలు వొకర్ని వొకరు చూస్తూ వొణికిపోతోన్న శరీరాలతో నిండు హృదయాలతో కాగితపు ప్రతిమలకు మల్లె మాట్లాడకండా నుంచున్నారు. యిప్పుడు తెలిసింది విశుకి తనప్రాణం తన సర్వస్వం తనకోసం ఆవేదనతో యెల్లా కృశించిపోయిందో. కాస్త సమాళించుకొని 'యెందుకొచ్చావు నాకోసమంత తొరగా పరుగెత్తుతో?'

'ఏంచెయ్యను?......శశీ! శశీ! నిన్ను చూచి రెండేళ్ళు అయిందికదూ మరి. యెన్ని రోజులని వొంటరిగా కాలంగడపను?'

'యేంచేస్తావుమరి? దయాదాక్షిణ్యంలేని సంఘ నిర్ణయప్రకారం బలవంతాన తీసుకొచ్చి నన్నిక్కడ ఖైదుచేశారు. వూహించుకునేందుకు నాకు అందరికీ మల్లె వొకామనస్సుక్కుందని వాళ్ళకెల్లా తెలుస్తుంది. క్రూరంగా అమానుషంగా నన్ను గొడ్డుకుమల్లె లాక్కొచ్చి యింతకుముందు యెన్నడెరగని వొకాయనకు వొప్పచెప్పారు. వాళ్ళ క్రూరత్వాన్నంతా సహించి యితరులకు మల్లె నోట్లోనాలుక కదపకండా వుంటె నన్నుకూడా సంఘం పొగిడేది. కాని యేంచెయ్యను. నా వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకొని ఆయనసీదకు మల్లె మెలగడం నాకు దుస్సాధ్యమని తోచింది;

'వూరికె ఆలోచిస్తుకూర్చుంటె లాభంలేదు. తలుచుకున్నపనిని నిరాఘాటంగా, నిష్కపట్యంగా త్వరలో చేయడమేమంచిది. నాతోరావడమో లేక యెప్పటికి మల్లె కష్టాలనుభవిస్తో యిక్కడేవుండడమో దబ్బున తేల్చుకో, 'విశూ! పదిరోజులు గడవియ్య. మనసు కుదుటపర్చుకొని ఆవధికాగానే యేదో వొకటి నిర్ణయించుకొని చెపుతా' * * *

విశ్వేశ్వర్రావు శశికి అవశ్యకమైన గడువిచ్చి వెళ్ళాడు. శశి యీ పదిరోజులలో యేదోవొకటి నిష్కర్షగా తేల్చుకుచెప్పాలి. ఆమెహృదయంలో కర్తవ్యానికీ ప్రేమకి ఘోరాహోరియుద్ధము జరుగుతోంది. మనోదార్ఢ్యత లేకపోవడంవల్ల యేమీ తేల్చలేకపోయింది. గోరుచుట్టుకి రోకలిపోటన్నట్టు ఒకనాటి సాయంత్రం సన్నని జ్వరం తగుల్కొంది శశికి. కృష్ణారావు డాక్టరుకి కబురంపించాడు. డాక్టరు రోగిని పరీక్షించి నెమోనియా అని నిర్ధారణచేశాడు. ప్రస్తుతంలో కృష్ణారావుదగ్గిర వొక చిల్లి గవ్వ నాలేదు. మరి యిప్పుడు డాక్టరుకి మందులకి డబ్బుకట్టడంయెట్లా, వొకరోజు సాంతం బాగా ఆలోచించాడు. ఒక్కదారితప్ప యింకేదీ కనపడలా బాగా ఆలోచిస్తె అదే శ్రేమనిపించింది బెహారు ప్రజలకి పోగుచేసినధనం ప్రస్తుతం ఖర్చుపెట్టుకొని యెనిమిదిరోజుల తరువాత వాళ్ళకి పంపితేం? తనేమన్నాడబ్బు అసలు పంపకండా కాజేస్తున్నాడా? మరి యెందుకింతభయం? అతనికేదో దుష్కార్యంచేస్తొ న్నట్టనిపించింది. కాని వొకవైపు భార్య ప్రాణాలమీదికొస్తె యెట్లా వూరుకోగలడు. యెనిమిదిరోజులలో డబ్బురాగానె పంపెయ్యొచ్చుగా వాళ్ళకి. శశికాస్త కోలుకొంటోంది. రాత్రిళ్ళు నిద్ర పోకండా యేదో పుస్తకము చదువుతో ఆమె మంచం పక్కనె కూర్చునేవాడు కృష్ణారావు. మూసుకపోతొన్న కళ్ళతో అతనట్లా రాత్రిళ్ళు కూచోవటం చూచి శశికి జాలేసింది. పండుకొమ్మని యెన్నిమార్లు బలవంతపెట్టినా పడుకునేవాడుకాదు. వారంరోజులు నడిచింది. శశి మెల్లగాలేచి అవతలయివతల తిరుగుతోంది. దేహంలో శక్తి క్షీణించింది. కృష్ణారావు బెహారు ప్రజలడబ్బు ఖర్చుపెట్టుకున్నసంగతి అందరికీ తెలిసిపోయింది. ఆయన అనుకున్నట్టు నిర్ణీతసమయానికి స్వంతడబ్బు అందలా. పాపం కృష్ణారావు యిబ్బందులు జనబాహుళ్యాని కేంతెలుసు? యెందుకు ఖర్చుపెట్టుకున్నాడో అతని ఉత్తరువుపొందకండానే నలుగురు నాలుగువిధాల చెప్పుకోడం మొదలెట్టారు. 'యీ లీడరులంతాయింతే ప్రజలడబ్బు అపహరించేందుకే యీ దొంగవేషాలువేస్తారని' వొకరు. మొదట్నించి యిట్లా అవుతుందని అనుమానిస్తూనె వున్నానని; యింకొకరు, యెవరికితోచినట్లు వాళ్ళు అనుకోడం మొదలెట్టారు. యీ విషయాన్నిగూర్చి అతను కోర్టులో యేమీ చెప్పుకోలా. కోర్టువాళ్ళు రెండేళ్ళ కఠినశిక్ష విధించారు. అతని వెనుకటిసుగుణాల్ని, ఉదారస్వభావాన్నికూడా లెక్క చేయకండా.

* * *

శశిగుండెల్లో రాయిపడ్డట్టు అయింది తనభర్త సంగతి విని. అతను తనకోసమే యింత త్యాగం చేశాడని తెలుసు. దేశం అభ్యుదయంకోసం, ఔన్నత్యంకోసం అతనెట్లా అహర్నిశాలు పాటుపడ్డాడో ఆమెకు తెలుసు. కూటికోసం మలమల మాడుతొన్నట్టి ప్రజలకి తనసర్వస్వం యెట్లా ధారపోసింది ఆమెకు విదితమే. జేలుకుపోవడంతోటె అతను ఉపక్రమించిన నాన్ కో-అపరేషన్ మోమెంటు కుంటుపడింది. భర్త ఆరంభించిన ఉద్యమాన్ని తను కొనసాగించడం తన కర్తవ్యమనుకుంది. సరియైన నాయకుడు లేక సైనికులంతా యుద్ధరంగంలో చెల్లాచెదురైనసంగతి గమనించింది. తను, ఉద్యమాన్ని కొనసాగించేందుకు దీక్షాకంకణం కట్టుకుంది. యితరులను తన వుపన్యాసాలతో ప్రోత్సహించింది, కార్యరంగంలోకి దిగడానికి ప్రవాహంలో తృటికిమల్లె నిర్ణీతమైన జీవితోద్దేశ్యంలేని విశ్వేశ్వర్రావుకూడ యీ వుద్యమానికి దోహదమిచ్చాడు. కాలేజివదలి ప్రభుత్వానికి విరుద్ధంగా ప్రచారం మొదలెట్టాడు. కొద్దికాలంలో అపారమైనకీర్తి గడించాడు.

అయిదునెల్లు గడిచింది. జేలులో కృష్ణారావుగారు బాగా జబ్బుపడ్డారు. ప్రభుత్వం అపకీర్తికివెరచి చావ సిద్ధంగావున్నవాణ్ణి వొదిలింది. శశి అతన్ని యింటికి తీసుకొచ్చి విద్యుక్తమనేభావంతో వుపచారం మొదలెట్టింది యిప్పుడప్పుడె కోలుకునేస్థితిలోకే దాయన శరీరం.

* * *

ఈ మధ్యలో 'విశు' యెన్నోవుత్తరాలు రాశాడు శశికి భర్తనువదలి తన దగ్గరికొచ్చెయ్యమని. యీ విషమస్థితిలో అతన్ని వదలివెళ్ళడం ఆమెకు మనస్కరించలా. బాగా ఆలోచించింది. భర్త కుపచర్యచేస్తుండడమే తన విద్యుక్తధర్మమని నిర్ధారణచేసుకొంది. భర్త తనకోసం త్యాగంచేసి ప్రాణాలమీదికి తెచ్చుకు

న్నప్పుడు తను ఆమాత్రం అతన్ని కనిపెట్టుకుండలేనూ? సాయంత్రమయి మెల్లగా చీకటిపడుతోంది.

శశి వోహాగదిలో బల్లముందుకూచుని అవసరమైన కాగితాలేవో చూసుకొంటోంది. కిటికీగుండా చంద్రికలు ఆమె మొహంలోకి అప్రయత్నంగా ప్రవహిస్తున్నాయి. విశ్వేశ్వర్రావు గుమ్మందగ్గర నుంచున్నాడు. శశి చివాలునలేచి గుమ్మందగ్గరికెళ్ళింది.

'యెందుకొచ్చావు'

'రాక యేంచెయ్యమనువి? యెక్కడ నిలుస్తుంది ప్రాణం?'

శశి గుండె నీరైంది. సున్నితమైన హృదయవీణను యెవరో ఆప్యాయంగా మీటినట్టయింది కళ్ళల్లో నీళ్ళు కమ్మాయి.

'పాపం నాకోసం నీవెంత బాధపడుతోవో? ప్రతి నిముషం నీసంగతే తలుచుకొంటో వుంటూ. విశూ! నన్ను మరిచిపో పెళ్ళిచేసుకు సుఖంగా వుండు.'

'ఇదా నీవుబోధించేది నాకు. యెల్లా మరిచిపోను, నాప్రాణాన్ని, నాప్రేమముద్దని.'

'విశూ! నీవు దీనంగామాట్లాడి నాధృఢసంకల్పాన్ని మనోదార్ఢ్యతని చెడగొట్టకు. నేను వదిలివచ్చే స్థితిలో లేడాతను. యిహానీతో వుండడము నాకు గిట్టదు. మమ్మాటికి వుండనుకూడా'

'యేం! నామీద ప్రేమలేదా'

'వుంది, చాలావుంది. నావక్షాన్ని తరిగితే నీప్రతిమ దాంట్లోంచి బయటపడుతుంది, కాని యేంచెయ్యను. యెందుకో ఆయనమీద అమితమైన ప్రేమ కలిగింది. ప్రేమో, జాలో, తెలియడంలేదు. ఆయన మొహాన్ని చూస్తే యేదో చెప్పరాని ఆనందం పుట్టుకొస్తుంది నాహృదయంలోంచి. ఆయన మీది ప్రేమ నీమీది ప్రేమకంటెకాదు. అది భక్తితో మిళితమైంది. నీమీద్దో అది భోగలాలసతతో కూడుకున్నది. నాదేశంకోసం, నాప్రజలకోసం ఆరోగ్యాన్నంతా ధారపోసి అల్లా అయినాడాతను.'

'శశీ! శశీ! మరి నా సంగతి'

'మరిచిపో అదంతా మరిచిపో. నీహృదయాన్ని లాక్కని నిన్ను బాధపెట్టినందుకు క్షమించు. లక్షసార్లు క్షమించు. వెళ్ళు, వెళ్ళమనడానికి నోరురాదుకాని యేం చెయ్యను.'

'శశీ.........'

'వెళ్ళు! వెళ్ళు నీకు నమస్కారంచేస్తా. నా నిశ్చయాన్ని చెడగొట్టకు'

విశ్వేశ్వర్రావు వెళ్ళిపోయినాడు. శశి కుర్చీలో జార్లగిలపడి సన్నగా యేడుస్తోంది. లోపలిగదిలోంచి భర్త పిలుపు

'శశీ.........'

'వెళ్ళు అతన్నివొదిలి నీ వెల్లావుంటావు. వెళ్ళు నీకు తృప్తి, హాయి, ఆనందం అక్కర్లా?'

'ఆసంగతి మాట్లాడకండి. అదంతా అయిపోయింది. నా హృదయం పరివర్తనంచెందింది. యెప్పుడూ మీ దగ్గరేవుండి మీ పాదసేవ చేస్తూ పతితురాల్ని కావడానికి నన్ను ఆశీర్వదించండి. మీ సేవచేయడం నాకు స్వర్గతుల్యంగావుంది. యిల్లాంటిసేవ యెవరికిలభిస్తుంది?'

....

సాయంత్రం ఆయిదు గంటల సమయం యింకా చీకట్లుకమ్మలా. విశ్వేశ్వర్రావు తడబడుతోన్న కాళ్ళతో దొంగతనంగా కృష్ణారావుబంగళాను సమీపించాడు. మసకచీకట్లో బంగళాకానికునివున్న జామచెట్టెక్కి అతని పడకగదిలోకి తొంగిచూచాడు, చెట్టుపక్కనవున్న కిటికీగుండా, కృష్ణారావు మంచంలో ప్రశాంతంగా నిదురిస్తొన్నాడు. గదిలోదీపం సన్నగా వెలుగుతోంది. పాదాలొత్తుతో శశి అతనికాళ్ళమీద మత్తుగా పడిపోయింది.

విశ్వేశ్వర్రావు ఈ దృశ్యాన్నిచూచి చకితుడైనాడు. పానకంలోపుడకలాగు వాళ్ళ ఆనందాన్ని యెల్లా అంతమొందించగలడు. శశి తనతోవుండిపోయి అంతకన్న యెక్కువేం ఆనందం అనుభవిస్తుందని. గిరున వెనక్కువెళ్ళి కెవ్వుమని వొళ్ళుతెలియకండా తడబడుతూన్నకాళ్ళతో వెర్రిగా పరిగెత్తాడు యెక్కడికో ఆ చీకట్లల్లోకి.

—బి. కృష్ణారావు.